

Briselē, 27.5.2020.
COM(2020) 442 final

ANNEX

PIELIKUMS

dokumentam

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,
PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REĢIONU KOMITEJAI**

ES budžets - Eiropas atveseļošanas plāna dzinējspēks

ATVESEĻOŠANAS UN NOTURĪBAS MEHĀNISMS

Mērķis – atbalsts investīcijām un reformām ar nolūku padarīt ES valstu ekonomikas noturīgākas un veicināt ilgtspējīgu izaugsmi

Mehānisms – dotācijas un aizdevumi

Krīzes izraisītās vajadzības un paredzamās sekas

- Covid-19 krīze smagi skars visas ES dalībvalstis. Tomēr krīzes ietekme un sekas dažādās dalībvalstīs atšķirsies. Atveseļošanas un noturības mehānisma mērķis būs uzlabot dalībvalstu ekonomiku noturību, mazināt krīzes ekonomiskās un sociālās sekas un atbalstīt atveseļošanu, vienlaikus sekmējot zaļo pārkārtošanos un digitālo pāreju, tādējādi nepieļaujot to, ka krīze apdraud konvergenci starp dalībvalstīm.
- Covid-19 krīzes īstermiņa ietekme lielā mērā būs atkarīga no pārvietošanās ierobežojumu ilguma un smaguma, izlaides struktūras un ekonomikas politikas pasākumiem, kas veikti, lai mazinātu krīzes tūlītējo ietekmi. Krīzes sekas vidējā termiņā un ilgtermiņā būs atkarīgas no tā, cik ātri dalībvalstu ekonomikas atgūsies no krīzes, kas savukārt būs atkarīgs no to ekonomikas noturības un no spējas veikt adekvātus pasākumus. Ņemot vērā nevienādās fiskālās sākumpozīcijas un ievērojamās atšķirības attiecībā uz inficēšanās rādītājiem un sabiedrības veselības ārkārtas situācijas pakāpi, pastāv reāls risks, ka Covid-19 krīzes rezultātā atšķirības Eiropas Savienībā palielināsies vēl vairāk. Ekonomiskajā, sociālajā un politiskajā ziņā tas nozīmētu ļoti lielas izmaksas, un šāda situācija ilgtermiņā nebūtu ilgtspējīga, ja netiktu veikti pasākumi tās novēršanai.
- Atveseļošanas un noturības mehānisma ietvaros tiks piedāvāts ievērojams finansiālais atbalsts investīcijām un reformām (tostarp zaļās pārkārtošanās un digitālās pārejas jomā), kuras padara ekonomiku noturīgāku un labāk sagatavotu nākotnei. Tas palīdzēs dalībvalstīm vēl sekmīgāk risināt problēmas, ar kurām tās saskarsies pēc krīzes apstākļos. Pats svarīgākais – minētais mehānisms nodrošinās arī to, ka šīs investīcijas un reformas tiek koncentrētas uz problēmām un investīciju vajadzībām, kas ir saistītas ar zaļo pārkārtošanos un digitālo pāreju, tādējādi nodrošinot noturīgu atveseļošanu. Tādējādi šis mehānisms neitralizēs iespējamās tendences, ka pēc krīzes varētu tikt atliktas ilgtermiņa investīcijas mūsu ekonomikas zaļajā un digitālajā pārkārtošanā. Papildus mehānismam tiks piedāvāts ievērojams tehniskais atbalsts.

Īstenošana

- Mehānismam būs ievērojams līdzekļu arsenāls, un tas būs *Next Generation EU* instrumenta svarīga programma, kas veidos daļu no pārskatītās daudzgadu finanšu shēmas. Ar mehānisma starpniecību piešķirs gan dotācijas, gan aizdevumus, lai finansētu vajadzības investīciju un reformu jomā.
- Atveseļošanas un noturības mehānisms tiks integrēts Eiropas pusgadā. Savu valsts reformu programmu ietvaros dalībvalstis iesniegs valsts atveseļošanas un noturības plānus. Šajos plānos būs izklāstīta dalībvalstu investīciju un reformu programma

turpmākajiem gadiem, kā arī mehānisma ietvaros finansējamās investīciju un reformu paketes. Komisija novērtēs šos plānus, pamatojoties uz to ietekmi uz konkurētspējīgu ilgtspēju, ekonomisko un sociālo noturību, ilgtspējīgu izaugsmi, kā arī zaļo pārkārtošanos un digitālo pāreju dalībvalstīs.

- Līdzekļu piešķiršana atspoguļos instrumenta mērķi, proti, noturīgas atveseļošanas sekmēšanu, ES dalībvalstu ekonomiku noturības uzlabošanu un ekonomisko atšķirību samazināšanu starp dalībvalstīm. Valsts līdzfinansējums nebūs vajadzīgs.

Papildināmība ar ES un valstu rīcībpolitikām

- Mehānisms būs daļa no Eiropas pusgada. Atveseļošanas un noturības plānos izklāstītajām investīcijām vajadzētu būt saskanīgām ar Savienības ilgtermiņa stratēģijām, jo īpaši ar Eiropas zaļo kursu un digitālo pārkārtošanos, dalībvalstu nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem, kā arī – vajadzības gadījumā – ar taisnīgas pārkārtošanās plāniem.
- Mehānisms papildinās atveseļošanas palīdzību kohēzijai (*REACT-EU*), kura būs vērsta uz īsākā termiņā īstenotiem krīzes seku mazināšanas pasākumiem, kas saistīti ar darba tirgu, veselības aprūpi un MVU (likviditātes un maksātspējas atbalsts), kā arī ar būtiskām investīcijām zaļajā un digitālajā pārkārtošanā ar nolūku sniegt tūlītēju un tiešu atbalstu dalībvalstu ekonomikām. Ar Atveseļošanas un noturības mehānismu tiks atbalstītas investīcijas un reformas, kurām būs ilgstoša ietekme uz dalībvalstu tautsaimniecību produktivitāti un noturību.
- Savos atveseļošanas un noturības plānos dalībvalstis sniegs informāciju par esošo vai plānoto finansējumu saskaņā ar citām Savienības rīcībpolitikām un par to, kā tiks nodrošināta papildināmība starp šīm investīcijām. Lēmumos, ar kuriem kādai dalībvalstij piešķir finansiālu atbalstu saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu, tiks ņemti vērā citu Savienības fondu un programmu finansētie pasākumi, tādējādi nepieļaujot divkārtu finansējumu. Visbeidzot, investīcijas un reformas, kas tiks sekmētas ar finanšu iemaksām no Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļiem, tiks apzinātas Eiropas pusgada kontekstā, tādējādi nodrošinot papildināmību un atvieglojot minēto investīciju un reformu īstenošanas uzraudzību.

Finansiālie aspekti

Next Generation EU instrumenta ietvaros mobilizētā Atveseļošanas un noturības mehānisma finansējums būs 560 miljardi EUR, no kuriem 310 miljardi EUR būs paredzēti dotācijām, savukārt 250 miljardi EUR – aizdevumiem.

ATVESEĻOŠANAS PALĪDZĪBA KOHĒZIJAI UN EIROPAS TERITORIJĀM (REACT-EU)

Mērķis – investīcijas īstermiņā īstenotos krīzes seku mazināšanas pasākumos

Mehānisms – galvenokārt dotācijas

Krīzes izraisītās vajadzības un paredzamās sekas

- Kohēzijas politikai būs izšķiroša nozīme, lai nodrošinātu līdzsvarotu atveseļošanu un nepieļautu to, ka pieaug atšķirības starp dalībvalstīm, kā arī dalībvalstu iekšienē. Kohēzijas politika sniegs atbalstu Covid-19 uzliesmojuma visvairāk skartajām dalībvalstīm un reģioniem. Jaunās REACT-EU iniciatīvas mērķis dalībvalstīm paredzētā atbalsta palielināšana, tādējādi mazinot plaisu starp pirmās reaģēšanas pasākumiem un atveseļošanu ilgākā termiņā.
- Ar REACT-EU starpniecību vissvarīgākajām nozarēm tiks piešķirts papildu finansējums, kas sekmēs krīzes seku mazināšanas pasākumu veikšanu un būs vajadzīgs, lai veidotu pamatu zaļai, digitālai un noturīgai atveseļošanai.
- Tas ietvers investīcijas, kas paredzētas darba tirgu darbības atjaunošanai, tostarp piešķirot nodarbinātības subsīdijas, ieviešot saīsināta darbalaika shēmas un veicot pasākumus jauniešu nodarbinātības veicināšanai, atbalstot veselības aprūpes sistēmas un piešķirot maziem un vidējiem uzņēmumiem būtisku likviditātes atbalstu apgrozāmajam kapitālam. Šāds atbalsts būs pieejams visās ekonomikas nozarēs, tostarp smagi skartajās tūrisma un kultūras nozarēs; tā kā šīs nozares ir īpaši svarīgas dažu to ES dalībvalstu ekonomikās, ko Covid-19 krīze skārusi vissmagāk, REACT-EU var arī līdzsvarot pieaugošo atšķirību tendences Savienībā.
- Papildu atbalstu var arī izmantot, lai krīzes seku mazināšanas pasākumu ietvaros veiktu investīcijas Eiropas zaļajā kursā un digitālajā pārkārtošanā un palielinātu būtiskas investīcijas tajās jomās, kurās šīs investīcijas jau tiek veiktas un plānotas ar kohēzijas programmu starpniecību.
- Covid-19 uzliesmojums arī nopietni ietekmē visneaizsargātākos mūsu sabiedrības locekļus. Tāpēc daļu no papildu resursiem var arī izmantot, lai atbalstītu cilvēkus, kuri cieš no nenodrošinātības ar pārtiku un materiālās nenodrošinātības.

Īstenošana

- 2014.–2020. gada kohēzijas politikas programmas tiek īstenotas optimālā tempā. Tās ir pielāgojamas un elastīgas, it īpaši pēc tam, kad tika veikti grozījumi saistībā ar dokumentu paketēm, kuras veido Investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu. Minētās programmas līdz 2023. gada beigām palīdzēs segt atbalsttiesīgo projektu izmaksas.
- Saskaņā ar REACT-EU ir paredzēts, ka pašreizējās kohēzijas politikas programmas 2020., 2021. un 2022. gadā saņems papildu atbalstu galvenajiem krīzes seku mazināšanas pasākumiem. Šīs papildu saistības tiks īstenotas, veicot grozījumus programmās vai

izveidojot jaunu, īpaši šim nolūkam paredzētu programmu, ko iesniedz dalībvalstis un pieņem Komisija.

- Papildu resursi tiks piešķirti, pamatojoties uz krīzes ekonomisko un sociālo seku smagumu un dalībvalstu relatīvo labklājību. Tiks saglabāta papildu elastība, ko sniedz Investīciju iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu. Tas nozīmē vienkāršotas procedūras, iespēju pārvietot līdzekļus starp fondiem un reģionu kategorijām un atvieglotus noteikumus par līdzfinansējumu, tādējādi ļaujot pilnībā saņemt finansējumu no ES budžeta.

Papildināmība ar ES un valstu rīcībpolitikām

- *REACT-EU* papildinās Atveseļošanas un noturības mehānismu, kā arī esošo atbalstu, kas tiek sniegts kohēzijas politikas ietvaros. *REACT-EU* būs vērsta uz īsākā termiņā īstenotiem krīzes seku mazināšanas pasākumiem, kas saistīti ar darba tirgu, veselības aprūpi un MVU (likviditātes un maksātspējas atbalsts), kā arī ar būtiskām investīcijām zaļajā un digitālajā pārkārtošanā ar nolūku sniegt tūlītēju un tiešu atbalstu dalībvalstu tautsaimniecībām, savukārt ar Atveseļošanas un noturības mehānismu tiks atbalstītas investīcijas un reformas, kurām būs ilgstoša ietekme uz dalībvalstu tautsaimniecību produktivitāti un noturību.
- *REACT-EU* arī papildinās priekšlikumus par nākamā perioda (2021.–2027. g.) kohēzijas politikas programmām. Šie priekšlikumi tiek pielāgoti, lai spēcīgāk atbalstītu investīcijas tādās jomās kā valstu veselības aprūpes sistēmu noturība, kā arī tādās nozarēs kā tūrisms un kultūra vai arī tādās jomās kā jauniešu nodarbinātības veicināšanas pasākumi, izglītība un prasmes, kā arī pasākumi bērnu nabadzības apkarošanai. Minētie priekšlikumi arī nodrošinās pienācīgu atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem. Tie ļaus panākt lielāku elastību līdzekļu pārvietošanā starp fondiem un ieviest jaunus noteikumus, kas ļautu ātri reaģēt ārkārtas situācijās. Valstu līmenī veikto kohēzijas piešķirumu pārskats, kas paredzēts 2024. gadā, nodrošinās pienācīgu papildu atbalstu dalībvalstīm un reģioniem, kuriem tas visvairāk vajadzīgs, ņemot vērā jaunāko pieejamo statistiku par valstīm un reģioniem.

Finansiālie aspekti

- *REACT-EU* līdzekļi būs 55 miljardi EUR, kas piešķirami 2020., 2021. un 2022. gadā.

INVEST EU (TOSTARP STRATĒGISKO INVESTĪCIJU MEHĀNISMS)

Mērķis – mobilizēt investīcijas, lai atbalstītu atveseļošanu un ilgtermiņa izaugsmi, tostarp jauns mehānisms investīciju veicināšanai stratēģiskajās vērtību ķēdēs Eiropā

Mehānisms – budžeta garantijas piešķiršana

Krīzes izraisītās vajadzības un paredzamās sekas

- Programma *InvestEU* ir izcili piemērota tam, lai sniegtu ārkārtas finansējumu un atbalstītu Savienības rīcībpolitikas dziļas ekonomiskas krīzes pārvarēšanā. To apliecina pieredze, kas gūta, pēc iepriekšējās finanšu krīzes īstenojot Eiropas Stratēģisko investīciju fondu un finanšu instrumentus – *InvestEU* priekštečus.
- Finanšu resursu piešķiršana, izmantojot tirgus mehānismus, pašreizējā krīzē nav pilnībā efektīva, un šķietamais riskantums būtiski kavē privāto investīciju plūsmu. Lielā nedrošība šobrīd negatīvi ietekmē finanšu tirgus informācijas kvalitāti un aizdevēju spēju novērtēt uzņēmumu un investīciju projektu dzīvotspēju. Ja šī situācija netiks koriģēta, tā var radīt vispārēju nevēlēšanos uzņemties risku attiecībā uz privātiem investīciju projektiem un sekmēt kredītresursu trūkuma izveidošanos. Šādos apstākļos programmas *InvestEU* galvenā iezīme, proti, projektu riska mazināšana ar nolūku piesaistīt privātu finansējumu, ir īpaši vērtīga un būtu jāizmanto.
- Uzlabota programma *InvestEU* varēs sniegt būtisku atbalstu uzņēmumiem, kas atrodas atveseļošanās posmā, un vienlaikus nodrošināt to, ka investori lielu uzmanību velta tādām Savienības vidēja termiņa un ilgtermiņa politikas prioritātēm kā, piemēram, Eiropas zaļais kurss un digitalizācijas izaicinājums. Šāda uzlabota programma palielinās Eiropas Investīciju bankas grupas un valsts attīstību veicinošo banku spējas uzņemties risku, lai tādējādi atbalstītu ekonomikas atveseļošanu.
- Minētā programma tiks vēl vairāk pastiprināta, izmantojot Stratēģisko investīciju mehānismu, kas būs vērsts uz to, lai veidotu noturīgas vērtību ķēdes atbilstīgi Savienības stratēģiskajai programmai un jaunajai industriālajai stratēģijai, ar ko Komisija ir nākusi klajā. Šādi projekti cita starpā varētu būt svarīgi projekti visas Eiropas interesēs vai projekti ar līdzīgām iezīmēm, piemēram, farmācijas nozarē.
- Šāds mehānisms ir īpaši svarīgs pēckrīzes situācijā, jo dažām dalībvalstīm var nebūt finanšu līdzekļu, lai atbalstītu šādus projektus, piešķirot valsts atbalstu, un daudzi projekti ir pārrobežu projekti, kuru gadījumā ir vajadzīga Eiropas mēroga pieeja. Jaunais mehānisms palīdzēs pārvarēt šīs grūtības.

Īstenošana

- Likumdevēji jau ir vienojušies par programmas *InvestEU* četriem politikas logiem, taču to finansiālā rīcībspēja tiks palielināta. Atbilstīgi tiks palielināta Eiropas Investīciju bankas grupas un citu īstenošanas partneru spēja nodrošināt finansējumu.
- Jaunais Stratēģisko investīciju mehānisms veidos *InvestEU* piekto logu, kas būs svarīga atveseļošanas paketes daļa. Minētais mehānisms atbalstīs spēcīgu un noturīgu vērtību ķēžu izveidi un attīstīšanu visā Eiropas Savienībā. Pievēršoties ES vērtību ķēdēm, mehānisms pastiprinās Savienības ekonomikas stratēģisko autonomiju, vienlaikus ES iekšienē nodrošinot resursus stratēģiski svarīgiem uzņēmumiem, lai tie varētu plaukt un augt. Mehānisms būs vērsts uz uzņēmumiem, kuri ir reģistrēti un darbojas Eiropas Savienībā un kuru darbība ir stratēģiski svarīga un aptver tādas jomas kā kritiskā infrastruktūra un tehnoloģijas, kā arī kritiskās veselības aprūpes nodrošināšana. Turklāt mehānisms atbalstīs stratēģiski svarīgo vērtību ķēdes tādās jomās kā, piemēram, vieda veselības aprūpe, rūpnieciskais lietu internets, rūpniecība, kas rada zemas CO₂ emisijas, un kibernetika. Uzņēmējdarbības vidē pēc Covid-19 krīzes šādas darbības var būt riskantākas, jo projektu īstenotāji ir lielākā mērā pakļauti riskiem pieprasījuma vai piedāvājuma ziņā. Tādēļ ilgtermiņa investīcijām būs izšķiroša nozīme, lai stiprinātu uzņēmumus, kas īsteno stratēģiski ļoti nozīmīgus projektus.

Papildināmība ar ES un valstu rīcībpolitikām

- Stratēģisko investīciju mehānisms papildinās Maksābspējas atbalsta instrumentu, kas izveidots Eiropas Stratēģisko investīciju fonda ietvaros. Maksābspējas atbalsta instruments ir tūlītējs un pagaidu instruments, kas paredzēts maksābspējas atbalsta sniegšanai Covid-19 krīzes visvairāk skartajiem uzņēmumiem, lai krīzes reaģēšanas pasākuma ietvaros atjaunotu šo uzņēmumu kapitāla pozīciju.
- Ar Stratēģisko investīciju mehānismu tiks īstenota vairāk uz nākotni vērsta pieeja, kas pēckrīzes apstākļos palīdzēs izveidot tirgus, koncentrējot atbalstu uz projektiem, kuri ir būtiski stratēģiskās autonomijas sasniegšanai svarīgākās vērtību ķēdēs vienotajā tirgū; šajā nolūkā tiks atbalstīta Eiropas Savienībā bāzēto projektu paplašināšana ar pārrobežu mēroga investīciju palīdzību.

Finansiālie aspekti

- Papildu finanšu iemaksa no *Next Generation EU* instrumenta 15,3 miljardu EUR apmērā, kas paredzēti esošajiem politikas logiem, un 15 miljardi EUR, kas paredzēti Stratēģisko investīciju mehānisma logam, nozīmē to, ka kopējais *InvestEU* piešķīrums būs 30,3 miljardi EUR. Tas ļaus panākt garantiju līmeni 72 miljardu EUR apmērā, kas nozīmē kopējo investīciju līmeni līdz pat 400 miljardu EUR apmērā.

MAKSĀTSPĒJAS ATBALSTA INSTRUMENTS

Mērķis – mobilizēt privātās investīcijas, lai sniegtu maksātspējas atbalstu dzīvotspējīgiem uzņēmumiem, kurus skārusi krīze

Mehānisms – budžeta garantijas piešķiršana

Krīzes izraisītās vajadzības un paredzamās sekas

- Uzņēmumi pašlaik saņem ievērojamu likviditātes atbalstu, lai palīdzētu tiem pārvarēt krīzes periodu; šo atbalstu galvenokārt sniedz no valsts budžetiem kā pagaidu valsts atbalstu, kura nolūks ir atbalstīt ekonomiku saistībā ar Covid-19 krīzi. Tomēr krīzes rezultātā arvien vairāk uzņēmumu, kas citos apstākļos būtu dzīvotspējīgi, saskarsies ar maksātspējas problēmām, un likviditātes atbalsts nebūs pietiekams. Tas daļēji saistīts ar to, ka likviditātes atbalsts parasti tiek sniegts kā aizdevumi, kas var vēl vairāk pasliktināt uzņēmumu bilanci, jo daudzu uzņēmumu gadījumā pēdējos gados pastāvīgi ir palielinājies aizņemto līdzekļu īpatsvars. Tas nozīmē, ka, krīzei sākoties, daudzi ES uzņēmumi bija salīdzinoši vājā finansiālajā stāvoklī un, visticamāk, recesijas laikā strauji pasliktināsies uzņēmumu ieņēmumi un pašu kapitāla situācija.
- Sākotnējās aplēses liecina, ka gadījumā, ja īstenosies pavasara prognozē izklāstītais ekonomikas attīstības pamatscenārijs, tad kopējie zaudējumi, kas radīsies uzņēmumiem ar vairāk nekā 20 darbiniekiem, līdz gada beigām varētu sasniegt pat 720 miljardus EUR. Spriedzes scenārija gadījumā šie zaudējumi palielinātos līdz aptuveni 1,2 triljoniem EUR. Uzņēmumi var daļēji segt radušos zaudējumus, izmantojot likvīdos aktīvus un apgrozāmo kapitālu, taču daudzos gadījumos šīs rezerves nebūs pietiekamas. Aplēses liecina, ka 35 %–50 % no uzņēmumiem ar vairāk nekā 20 darbiniekiem līdz gada beigām varētu saskarties ar apgrozāmā kapitāla trūkumu atkarībā no tā, vai īstenosies pamatscenārijs vai spriedzes scenārijs. Tas nozīmē, ka negatīvā scenārija gadījumā līdz pat 260 000 Eiropas uzņēmumu, kuros nodarbināti aptuveni 35 miljoni darbinieku, varētu saskarties ar finansējuma trūkumu. Kopumā vairums Eiropas rūpniecības ekosistēmu ir atkarīgas no sarežģītām piegādes ķēdēm, kas vienotā tirgus ietvaros ir izvērstas visās dalībvalstīs. Ja šis kapitāla trūkums netiks novērsts, tas var izraisīt ilgstošu periodu, ko raksturo mazākas investīcijas un augstāks bezdarba līmenis. Kapitāla trūkuma ietekme būs atšķirīga dažādās nozarēs, rūpniecības ekosistēmās un dalībvalstīs, radot atšķirības vienotajā tirgū un ilgstoši kaitējot mūsu produktivitātes potenciālam un spējai atgūties no recesijas.
- Maksātspējas atbalsta instruments ir jauns un pagaidu instruments, kas izveidots Eiropas Stratēģisko investīciju fonda ietvaros, lai nepieļautu to, ka Covid-19 krīzes dēļ iestājas milzīgs kapitāla trūkums un ka citādos apstākļos dzīvotspējīgi uzņēmumi, iespējams, kļūst maksātnespējīgi. Šis instruments palīdzēs mobilizēt privātos resursus, lai atbalstītu dzīvotspējīgus Eiropas uzņēmumus maksātspējas problēmu risināšanā. Instrumentam būs pagaidu raksturs, un tas būs vērsts tikai un vienīgi uz Covid-19 krīzes izraisīto seku pārvarēšanu.
- Dažās dalībvalstīs valsts būs spējīga iesaistīties, lai atbalstītu minētos uzņēmumus. Citās dalībvalstīs valsts atbalsta iespējas būs ierobežotākas. Arī Covid-19 pandēmijas ekonomiskās sekas dalībvalstīs ir bijušas atšķirīgas. Ja šādas atšķirības netiks novērstas,

tās pastāvīgi izkropļotu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un vēl vairāk palielinātu ekonomiskās atšķirības Savienībā. Maksātspējas atbalsta instruments līdzsvaros šādus konkurences apstākļu izkropļojumus un atbalstīs vienotā tirgus netraucētu darbību.

Īstenošana

- Maksātspējas atbalsta instruments piešķirs Savienības garantiju Eiropas Investīciju bankas grupai, lai piesaistītu privāto kapitālu ar nolūku atbalstīt atbalsttiesīgos uzņēmumus, kurus negatīvi ietekmējusi Covid-19 krīze.
- Kaut arī tiks nodrošināts, ka visas dalībvalstis un visas nozares var gūt labumu no Savienības garantijas, šīs garantijas izmantošana tiktu orientēta uz dalībvalstīm un nozarēm, ko ekonomiski vismagāk skārusi Covid-19 krīze, kā arī uz uzņēmumiem tajās dalībvalstīs, kurās valsts sniegtā maksātspējas atbalsta pieejamība ir ierobežotāka.
- Eiropas Investīciju bankas grupa izmantos Savienības garantiju, lai samazinātu privāto investoru risku veikt investīcijas atbalsttiesīgos uzņēmumos, kas tiks panākts, sniedzot garantijas vai finansējumu attiecībā uz investīciju instrumentiem (privāti pārvaldītiem fondiem vai īpašam nolūkam dibinātām sabiedrībām), kuri darbojas atbilstīgi komerciāliem noteikumiem; rezultātā šādu uzņēmumu atbalstam tiktu piesaistīti privāti resursi. Tas ļaus atbalsttiesīgiem uzņēmumiem meklēt jaunu kapitālu no privātiem investoriem, tādējādi stiprinot savu kapitāla bāzi un novēršot apdraudējumu savai maksātspējai. Šāda starpniecības sistēma nodrošinās to, ka tikai neatkarīgi investīciju instrumentu pārvaldītāji lems par to, kādi uzņēmumi tiks atbalstīti. Privātā sektora, t. i., potenciālo investoru iesaiste ļaus mērķtiecīgāk nodrošināt kapitālu uzņēmumiem, kas patiešām ir dzīvotspējīgi.

Papildināmība ar ES un valstu rīcībpolitikām

- Maksātspējas atbalsta instruments ir tūlītējs un pagaidu instruments, kas papildina pastiprināto programmas *InvestEU* MVU logu, palielināto kohēzijas politikas finansējumu, kurš paredzēts MVU, un Covid-19 garantiju fondu, ko pašlaik izveido Eiropas Investīciju banka, kā arī Stratēģisko investīciju mehānismu programmas *InvestEU* ietvaros.
- Šis instruments papildinātu valstu politikas pasākumus (tos ievieš neliels skaits dalībvalstu), lai nodrošinātu to, ka maksātspējas atbalsts ir pieejams visā Savienībā. Instrumentu izmantošanas nosacījumiem būtu jāatbilst noteikumiem par valsts atbalstu, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un atvieglotu atbalsta iespējamu apvienošanu ar dalībvalstu tieši sniegto atbalstu, vienlaikus pienācīgi ņemot vērā instrumenta Eiropas mēroga raksturu un fondu komerciālo pārvaldību.

Finansiālie aspekti

Finansējums 31 miljarda EUR apmērā palielinās pašreizējās finanšu shēmas ietvaros paredzēto ES garantijas apmēru par 66 miljardiem EUR. Jau no 2020. gada šī garantija ļaus piesaistīt investīcijas aptuveni 300 miljardu EUR apmērā.

PROGRAMMA “ES VESELĪBA”

Mērķis – investīcijas veselības drošībā un veselības aprūpes sistēmu noturībā

Mehānisms – dotācijas un iepirkums

Krīzes izraisītās vajadzības un paredzamās sekas

- Vērienīgā, atsevišķā programma “ES Veselība” atspoguļos pieredzi, kas gūta Covid-19 krīzes gaitā un saistībā ar iepriekšējām veselības programmām. Tā var palīdzēt veidot un atjaunot ārstēšanas spējas, kā arī aprīkojuma un zāļu piegādes, tādējādi sniedzot atbalstu ar veselību saistīto izaicinājumu pārvarēšanai nākotnē. Jaunā programma būs svarīgs instruments, kas palīdzēs Eiropai sagatavoties turpmākiem apdraudējumiem veselības jomā.
- Programmas mērķis būs izveidot visaptverošu satvaru šādu veselības apdraudējumu novēršanai, radīt saikni ar visām attiecīgajām, ar veselību saistītajām ES programmām un noteikt jaunus veidus, kā īstenot atbilstošus pasākumus un nodrošināt medicīnisko pretdarbības pasākumu un resursu pieejamību nopietnu veselības apdraudējumu gadījumā.
- Programmas pirmā daļa attieksies uz veselības drošību. Šajā programmas daļā tiks paredzēts spēcīga, juridiski pamatota un ar finansiāliem līdzekļiem labi nodrošināta sistēma veselības krīžu novēršanai, sagatavotībai šādām krīzēm un reaģēšanai uz tām Eiropas Savienībā. Šāda sistēma pastiprinās valstu un ES ārkārtas situāciju plānošanas spēju un ļaus dalībvalstīm kopā risināt kopīgos veselības apdraudējumus, jo īpaši pārrobežu apdraudējumus (ieskaitot no trešām valstīm), kur ES iejaukšanās var dot taustāmu labumu.
- Programmas otrā daļa atbalstīs ilgāka termiņa pieeju, kura orientēta uz redzējumu „Viena veselība” un kuras mērķis ir uzlabot veselības rezultātus, izveidojot visās dalībvalstīs efektīvas un iekļaujošas veselības aprūpes sistēmas, kā arī panākot uzlabojumus attiecībā uz slimību profilaksi un uzraudzību, veselības veicināšanu, piekļuvi veselības aprūpei, diagnostiku un ārstēšanu, kā arī pārrobežu sadarbību veselības jomā.
- Jaunā programma attieksies arī uz nepārnēsājamām slimībām. Covid-19 pandēmijas gaitā ir pierādījies, ka šīs slimības ir spēcīgs faktors attiecībā uz mirstību.
- Turklāt vērienīgas, specifiskas iniciatīvas varētu būt vērstas uz to, lai izskaustu konkrētas slimības, piemēram, samazināt dzemdes kakla vēža un sezonālās gripas gadījumu skaitu. Šādas iniciatīvas palīdzētu nepieļaut kaitējumu, no kura var izvairīties, un novēršamas izmaksas, kā arī samazināt nevienlīdzību veselības jomā.

Īstenošana

- Programma balstīsies uz jau pašlaik notiekošo darbu, piemēram to, ko veic Eiropas references tīkli reto slimību un krīžu novēršanas, sagatavotības un reaģēšanas jomā, lai tādējādi nodrošinātu pietiekamu kritisko masu un apjomradītus ietaupījumus. Programma

atbalstīs augšupēju konvergenci un sekmēs profilaksi, aprūpes integrāciju un vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpei.

- Ar programmas palīdzību tiks nodrošinātas ilgtspējīgas investīcijas struktūrās un instrumentos, kas vajadzīgi operatīvajam atbalstam Eiropas Savienībā, lai tiktu galā ar krīzēm veselības nozarē, veicinātu pasākumus novēršanas, sagatavotības un reaģēšanas jomā un atbalstītu patiesu starpnozaru koordināciju ES līmenī. Darbs tiks veikts ciešā sadarbībā ar *ECDC*, *EMA*, *EFSA* vai *ECHA*, ekspertu grupām un ES references laboratorijām, kā arī ar starptautiskām struktūrām, piemēram, Pasaules Veselības organizāciju.
- Pamatojoties uz zinātniskiem atzinumiem, programma “ES Veselība” nodrošinās tādu izstrādājumu stratēģisko iepirkumu kā, piemēram, biocīdi (dezinfekcijas līdzekļi), testēšanas reaģenti, aizsargapriekojums, pirmās nepieciešamības zāles, medicīnas iekārtas, diagnostiskie reaģenti (piemēram, elpošanas atbalsta sistēmas, DT skeneri) un citas attiecīgas preces (piemēram, injekcijas materiāli un sterili pārsēji). Programmas mērķis būs nodrošināt to, ka dalībvalstīm vajadzības gadījumā laikus būs pieejami pienācīgi pretpasākumi attiecībā uz svarīgākajām infekcijas slimībām. Programma arī stimulēs vakcīnu izstrādi, ražošanu un izvērsanu Savienībā, kā arī to, lai Eiropas Savienībā atsāktu zāļu un aktīvo farmaceitisko vielu/prekursoru ražošanu.
- Jaunā programma atbalstīs *resceEU* mehānisma ietvaros īstenotos centienus ar nolūku stiprināt Eiropas medicīnisko korpusu, subsidējot pastāvīgas ekspertu grupas. Pamatojoties uz veterinārijas jomā gūto pieredzi, no programmas līdzekļiem tiks subsidēti veselības un loģistikas jomas eksperti un – vajadzības gadījumā – medicīnas personāls, ko jebkurā laikā varēs aktivizēt un izvietot visā Eiropas Savienībā, lai sniegtu konsultācijas un speciālās zināšanas. Ekspertu komandas tiks atbalstītas ar aprīkojumu (piemēram, ar mobilām laboratorijām).
- Programma arī atbalstīs koordināciju starp veselības aprūpes infrastruktūras struktūrām un medicīnas un veterināro laboratoriju spējām visā Savienībā, tostarp veicot sagatavošanas darbu, lai izveidotu Eiropas līmeņa infrastruktūru informācijas apmaiņai par intensīvās aprūpes iespējām. Programmas ietvaros tiks izveidota vienkārša sistēma, kuras mērķis ir atbalstīt kopējas procedūras izstrādājumu, instrumentu un pakalpojumu iepirkumam pārrobežu mērogā, kas apliecinātu to, ka veselības aprūpes sistēmu sadarbības jomā Eiropas Savienība var sniegt skaidru pievienoto vērtību.
- Programma “ES Veselība” palīdzēs piesaistīt finansējumu svarīgiem pasākumiem e-veselības jomā un papildinās programmas “Digitālā Eiropa” ietvaros paredzēto finansējumu, tostarp sekmējot datu izmantošanu veselības aprūpē, pētniecībā un politikas veidošanā (Eiropas veselības datu telpas kontekstā) ar datu mākoņu vai citas infrastruktūras, kā arī datietilpīgu tehnoloģiju (piemēram, mākslīgā intelekta rīku) starpniecību. Programma atbalstīs televeselības pakalpojumu pastiprinātu izmantošanu, tostarp Eiropas references tīklu telemedicīnas modeļa pārņemšanu un stiprināšanu. Programma palīdzēs izstrādāt Eiropas mēroga kritērijus un starptautiskus risinājumus.
- Programma palīdzēs sekmēt slimību profilaksi, tostarp tā atbalstīs dalībvalstu politikas virzienus un balstīsies uz dalībvalstu skaidriem tehniskiem norādījumiem un politisko izvēli attiecībā uz slimību profilaksi un veselīga dzīvesveida veicināšanu. Programma palīdzēs apkopot datus un pienācīgi apmainīties ar pieejamiem datu un informācijas avotiem starp ES dienestiem, ES aģentūrām un valstu un starptautiskajām veselības jomas struktūrām, kā arī sekmēt uz pierādījumiem balstītu paraugpraksi slimību profilakses un pārvaldības jomā.

- Profilakses pasākumu pamatā būs patiesa pieeja “Viena veselība” slimību pārvarēšanai, un tie ietvers zināšanu un izpratnes vairošanu par zoonožu un potenciālo zoonožu attīstību.
- Programma atbalstīs darbības, kuru mērķis ir uzlabot infekciju profilaksi un kontroli, ātri un pareizi veikt testēšanu un diagnosticēt infekcijas, ārstēt pacientus, izmantojot piemērotus antimikrobiālos līdzekļus, un samazināt bīstamu antimikrobiālo līdzekļu lietošanu visās jomās. Programmas starptautiskais komponents nodrošinās to, ka Eiropas veselības politika ir saistīta ar starptautiskajām norisēm, un lietderīgi papildinās pasākumus tādos jautājumos, kuriem ir reģionāla un globāla nozīme.

Papildināmība ar ES un valstu rīcībpolitikām

- Galvenais princips būs tāds, ka jaunā programma būs katalizators jaunām pieejām, kuru pamatā ir paraugprakse, inovatīvi risinājumi vai pētniecības projektu rezultāti, proti, programma palīdzēs izmēģināt un testēt šīs pieejas uzņēmīgās populācijas līmenī, pirms šīs pieejas tiks ieviestas pilnā apmērā. Jaunā programma arī mijiedarbosies ar Atveseļošanas un noturības mehānismu. Šis mehānisms stimulēs jaunas reformas, savukārt jaunā programma “ES Veselība” var atbalstīt īstenošanas koordināciju visās dalībvalstīs.
- Jaunās programmas mērķis būs gūt rezultātus, kas ir tieši vērsti uz veselību. Tādējādi tā radīs sinerģiju un palīdzēs panākt to, ka veselība tiek integrēta tādās citās ES programmās kā Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds Plus, programma “Apvārsnis Eiropa”, programma “Digitālā Eiropa”, Vienotā tirgus programma un kopējā lauksaimniecības politika. Jaunā programma jo īpaši sadarbosies ar *rescEU* mehānismu un to papildinās; šis mehānisms ir vērsts uz tiešajām spējām reaģēt uz krīzēm, uzkrājumu veidošanu, aprīkojuma un personāla izvēršanu un nosūtīšanu ārkārtas situācijās, savukārt jaunā programma sniegs vajadzīgo ieguldījumu veselības jomā.
- Jaunajā programmā ir paredzēta sadarbība ar dalībvalstīm, ievērojot kompetenču sadalījumu, kas noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību 168. pantā, un izmantojot esošos sadarbības mehānismus tā, lai galvenā uzmanība tiktu veltīta stratēģiskiem un pārrobežu aspektiem.
- Šīs programmas ietvaros veiktās investīcijas nāks par labu papildināmībai ar to aģentūru rezultātiem, kuras darbojas veselības jomā, jo īpaši attiecībā uz paraugprakses, uzraudzības protokolu vai spēju veidošanas programmu nodošanu.
- Jaunā programma – ciešā sadarbībā ar topošo *rescEU* programmu – atbalstīs arī Savienības un tās dalībvalstu kopīgos centienus nodrošināt medicīnas resursu (zāļu, vakcīnu, cilvēkresursu, aprīkojuma) pieejamību.

Finansiālie aspekti

- *Next Generation EU* instrumenta ietvaros mobilizētais papildu finansējums būs 7,7 miljardi EUR.

Mērķis – pastiprināt Savienības civilās aizsardzības mehānisma reaģēšanas spējas

Mehānisms – dotācijas un iepirkums

Krīzes izraisītās vajadzības un paredzamās sekas

- Pateicoties Savienības civilās aizsardzības mehānisma/*rescEU* spēju pastiprināšanai, Eiropas Savienība un dalībvalstis būs labāk sagatavotas krīzēm un varēs ātri un elastīgi reaģēt uz tām; tas it īpaši attiecas uz krīzēm, kuru lielā ietekme var potenciāli kaitēt mūsu ekonomikai un sabiedrībai, kā tas skaidri redzams Covid-19 pandēmijas izraisītajā ārkārtas situācijā. Lai gan šādas, liela mēroga ārkārtas situācijas un katastrofas notiek salīdzinoši reti, tomēr tās var radīt nopietnu un ilgstošu kaitējumu mūsu tautsaimniecībām un sabiedrībām, un tādēļ ir vajadzīgs daudz augstāks plānošanas un sagatavotības līmenis.
- Pamatojoties uz krīzes laikā gūto pieredzi, paplašinātajām *rescEU* spējām būtu jāļauj Eiropas Savienībai attīstīt un iegūt uzkrājumu veidošanas spējas kopā ar attiecīgajām nosūtīšanas spējām (tādas spējas kā, piemēram, noliktavu telpas, transporta līdzekļi un vispārējais loģistikas atbalsts).
- Lai ES mērogā nodrošinātu efektīvu reaģēšanu uz liela mēroga ārkārtas situācijām, *rescEU* mehānismam ir vajadzīga maksimāla elastība un patiesas spējas rīkoties ES līmenī (tostarp budžeta un operatīvā elastība un racionalizācija) situācijās, kad krīzes pārņemtās dalībvalstis to nespēj darīt.
- Pateicoties atjauninātajai programmai, Savienība iegūs spējas un spēcīgu loģistikas infrastruktūru, kas ir piemērota reaģēšanai uz dažādu veidu ārkārtas situācijām, tostarp tādām ar medicīnisko komponentu. Tas ietvertu mehānismus, kuri Eiropas Savienībai ļautu:
 - iegādāties, īrēt, nomāt un uzglabāt apzinātās *rescEU* spējas,
 - nogādāt Eiropas Savienībā izstrādājumus un personālu no valstīm ārpus ES un nosūtīt tos ES teritorijā,
 - ātri transportēt izstrādājumus un personālu no vairākām vietām Eiropas Savienībā uz citām vietām ES iekšienē, kur šie izstrādājumi un personāls ir vajadzīgi. Starptautiskā mērogā izmantojamas speciālās zināšanas par visu veidu katastrofām (tostarp “lidojošie medicīnas eksperti”, proti, ārsti speciālisti, medmāsas, epidemiologi, intensīvās terapijas speciālisti un integrētas, labi aprīkotas neatliekamās medicīniskās palīdzības vienības),
 - ātri pārvietot katastrofu upurus/pacientus uz vietu, kur viņi var saņemt visefektīvāko aprūpi (gadījumos, kad vietējā un valsts mēroga spējas pārslogotas). Šāda infrastruktūra ietvers pieejamo aprūpes iestāžu sistēmu visās dalībvalstīs.
- Mehānismā būs ietverta uzlabota un integrēta sakaru sistēma saziņai reāllaikā, kura būs pieejama visām dalībvalstīm, lai nodrošinātu to, ka attiecīgos resursus jebkurā brīdī var aktivizēt īsā laikā.

- Tiks uzlabots arī starptautiskās sagatavotības un reaģēšanas komponents, lai spējas varētu izmantot arī ārpus ES.

Īstenošana

- Eiropas Savienība varēs tieši iegādāties, finansēt un ieviest adekvātas stratēģiskās *rescEU* spējas, loģistikas noliktavas un loģistikas transportu, kā arī savstarpēji savienotu infrastruktūru informācijas pārvaldībai ārkārtas situācijās, kura ir piemērota reaģēšanai uz jebkāda veida ārkārtas situācijām un ir izvēršama *rescEU* aizbildnībā. Šīs stratēģiskās spējas papildinās dalībvalstu spējas. Tās būtu jāizvieto vairāku ES dalībvalstu teritorijā tā, lai, reaģējot uz ārkārtas situāciju, varētu nodrošināt visefektīvāko pārklājumu ģeogrāfiskajā ziņā. No ES budžeta tiktu segtas izmaksas par ieviešanu/izvešanu/transportēšanu, kā arī uzglabāšanas un finanšu izmaksas.
- Komisijai vajadzētu būt iespējai iegādāties, īrēt vai nomāt transporta un loģistikas spējas (daudzfunkcionāls gaisa transports/transporta jauda). Tas ļautu Eiropas Savienībai reaģēt uz jebkāda veida ārkārtas situāciju Eiropas Savienības iekšienē un trešās valstīs (tostarp medicīniska rakstura ārkārtas situāciju – katastrofās cietušo, pacientu, ārstu, Eiropas medicīniskās palīdzības vienību pārvietošana, repatriācijas operācijas un visu veidu kravas transportēšana saistībā ar reaģēšanu uz ārkārtas situācijām). Palīdzības uzglabāšanai noliktavās un transportēšanas spējām vajadzētu būt stratēģiskā veidā savstarpēji saistītām, lai tādējādi palielinātu piegādes ātrumu un nodrošinātu piegādes ķēdes labu darbību.
- Administratīvās procedūras tiks ierobežotas līdz minimumam, lai samazinātu slogu un kavēšanos, kas ārkārtas situācijās ir ļoti svarīgi.
- *rescEU* mehānismā būs paredzēti noteikumi, kuri ļaus panākt budžeta elastību, tostarp attiecībā uz novēršanas un sagatavotības komponenta daudzgadu plānošanu, kā arī attiecībā uz to, lai nodrošinātu reaģēšanas pasākumiem paredzēto līdzekļu tūlītēju pieejamību un elastību. Kā skaidri liecina Covid-19 krīze, ārkārtas situācijas pēc savas būtības ir neparedzamas un nenorit vienmērīgi pa visu plānošanas periodu; taču tad, ja ārkārtas situācija rodas, reaģēšanas ātrumam ir izšķiroša nozīme.

Papildināmība ar ES un valstu rīcībpolitikām

- Uzlabotais Savienības civilās aizsardzības mehānisms/*rescEU* veidos pamatu integrētākai ārkārtas situāciju pārvaldības pieejai. Pateicoties savam uzlabotajam Eiropas ārkārtas situāciju pārvaldības centram, šis mehānisms būs operatīvā vienas pieturas aģentūra, kas pārvalda ES stratēģiskās spējas un nodrošina ātru un efektīvu reakciju uz visu veidu liela mēroga krīzēm.
- Tas kalpos visām dalībvalstīm dažādās nozarēs, un atkarībā no krīzes situācijas tam būs dažādu veidu stratēģiskās *rescEU* spējas. Ar mehānisma loģistikas spējām būtu jāpietiek, lai pārvietotu preces, medicīnas personālu un pacientus tādā mērā, kas vajadzīgs ikvienai pārslogotai valstij, kā rezultātā laikus tiktu sniegta reāla ES pievienotā vērtība.
- Tiks nodrošināta Savienības civilās aizsardzības mehānisma/*rescEU* komponenta un jo īpaši tā ārkārtas krājumu veidošanas spēju papildināmība ar citiem ES finansētiem sagatavotības pasākumiem. Tās pamatā būs īpaši kritēriji, piemēram, aptverto priekšmetu kategorijas (specializēti nišas izstrādājumi, vispārīgas vajadzības, pirmās palīdzības sniedzējiem paredzēti priekšmeti u. tml.).

Finansiālie aspekti

- *Next Generation EU* instrumenta ietvaros mobilizētais *rescEU* papildu finansējums būs 2 miljardi EUR.